

# ՀԱՒԱՔԱԾՈՅ

ՊՕԼՍԱՀԱՅ ՌԱՄԿԱԿԱՆ ԱՆԳԻՐ

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՌԱՔՆՑԻՆ

ՀՐԱՅՈՒՅ ԵՒ ԱՐԾԵՆՈՒԷՒ ԱՃԱՌՅԱՆ

## ՅԱՌԱՅԱՐԱՆ

Ներկայ ժողովածուի նախնական սկզբնաւորութիւնը եղած է 1890-ին, երբ Պոլիս էի եւ ինձ ծանօթ եւ մեր ընտանեաց մեջ խօսուած ու պատմուած ժողովրդական բանաւոր գրականութիւնն հասակոտները սկսած էի գրի առնել:

Սեխասութեան նոխութեան համար մեծագոյն մասամբ պատասխան եմ քոջս՝ օր Ումենուհի Ունառեանի, որ անձամբ գրի է առած գրերէ բոլոր նեխարները իսկապէս իմէ եմ ամբողջ 13 հեքիար. 7-րդը Մուկին մասայր գրի առած է մեմուսպէս երգերէն ու խաղերէն մաս մը: Մնացեալը ինձմէ է, ինձմէ է նոյնդէս հասակոտներու դասաւորութիւնները եւ որ գլխաւորն է՝ ամբողջին ուղղագրութիւնը:

Վերջին կէսին վրայ կարեւոր է քիչ մը աւելի կանգ առնել:

Ինչդէս այլուր, նոյնպէս եւ այս առիւտութեան մեջ ջանալով եմ ըստ ամենայնի ճիշտ եւ գիտական ուղղագրութիւն մը պահպանելու. այս բանը քեզ, բուն բարբառախօսական գրութեան մեջ անհրաժեշտ եւ յամենայն դէպս ընդունելի էր՝ իբր գիտականներուն նուիրուած գործ, սակայն այս աշխատութեան մեջ՝ որ աւելի միջակ եւ քերեւս ռամիկ դասակարգին այլ պիտի խօսէր, կարեւոր համարեցի բռնել ա՛յնպիսի միջին համբայ մը, որ ոչ պիտի ընթերցուած մը տար գիտունին, եւ ոչ ալ տարօրինակ եւ նօրանեան ուղղագրութեամբ մը ծանօթ բառերը անհանաչելի դառնային հասարակ ընթերցողներուն:

Ունեմ որդիական ուղղագրութեամբ ճիշտ ընթերցում մը կը պահանջեմ, ու շարժութիւն դարձնելու եմ հեռեւեայ կանոններուն:

1. Բ, Է, Դ, Զ, Ը գրերը պէտք է կարգաւ ճիշտ ինչպէս Բ, Է, Զ, Ը:

2. Եւ ճառը բառին սկիզբը ձայնաւորէ առաջ կը կարդացուի գերմ. j, իսկ բաղաձայնէ առաջ jե. ուրիշ ամեն տեղ ը:

3. j բառերու սկիզբը կը հնչուի 4. հայերէն բաղաձայնի բառերու վերջը՝ - եւ - գրերէն յետոյ անձայն է. բայց օտար բառերուն ձայրը կը կարդացուի գերմ. j:

4. - բառին սկիզբը կը կարդացուի v:

5. - ձայնաւորի տեղ կը կարդացուի v:

6. - դիւր - եւ խօսմբերուն մէջ կ'արժէ նոյնպէս v:

7. Ի միշտ պէտք է կարդալ գերմ. v:

Իրիս մէջ զանաւոր օտար բառերու համար աւելորդ համարեցի առանձին բառացուցակ մը կազմել. ազգագրական բոլոր այս կարգի աշխատութեանց մէջ կարելի է այսուհետեւ զանց ընել այս կէտը, քանի որ յաշկապէս այս նպատակին համար հրատարակուած է մեր մի ուրիշ աշխատութիւնը՝ քուրճիկէն վտխառեալ բառերը հայերէնի մէջ, Մոսկուա-Վաղարշապատ 1902:

1902 Ապրիլի 7

Վաղարշապատ:

Հրաչեայ Աճառեան